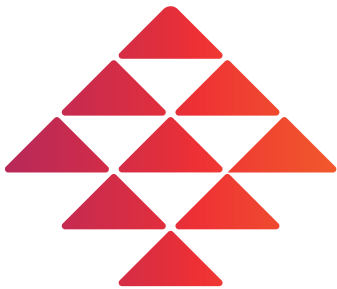

בנק הפועלים

דוח על הסיכונים -

גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים

ליום 30 בספטמבר 2018

Q3

תוכן העניינים

7	א. מבוא
7	א.1. מידע צופה פני עתיד
7	א.2. הצהרה על הגילוי
7	א.3. תחולת היישום
8	ב. סקירת ניהול סיכונים, יחסים פיקוחיים עיקריים ונכסי סיכון
8	ב.1. הערכת הסיכונים וניהולם
10	ב.2. סיכונים מובילים ומתפתחים
11	ג. הון ומינוף
11	ג.1. מבנה ההון הפיקוחי והרכב ההון
23	ג.2. הלימות ההון
29	ג.3. יחס מינוף
31	ד. סיכון אשראי
31	ד.1. חשיפות לסיכוני אשראי
40	ד.2. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
45	ה. סיכוני אשראי של צד נגדי
46	ו. סיכון שוק
46	ו.1. אומדני סיכוני שוק
48	ו.2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי
49	ו.3. סיכון מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה
50	ז. סיכון נדלונות
54	ח. סיכון תפעולי
55	ט. סיכון ציות
55	י. סיכון משפטי
55	יא. סיכון חוניטין
55	יב. סיכון רגולציה וחקיקה
55	יג. סיכון כלכלי
55	יד. סיכון אסטרטגי
56	טו. סיכון סביבתי
56	טז. תוספות
56	טז.1. חשיפות איגוח

רשימת הטבלאות

סקירת ניהול סיכונים, יחסים פיקוחיים עיקריים ונכסי סיכון

לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים

הון ומינוף

לוח ג-1: חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון

לוח ג-2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

לוח ג-3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי

לוח ג-4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי

לוח ג-6: מידע על רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (כאמור בהוראות נב"ת 201 עד 209)

לוח ג-7: נכסי סיכון בחלוקה למגזרי פעילות פיקוחיים

לוח ג-8: דוח תנועות בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה

לוח ג-9: יחס המינוף

לוח ג-10: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

לוח ג-11: גילוי על יחס המינוף

סיכון אשראי

לוח ד-1: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי

לוח ד-2: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות

לוח ד-3: פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים

לוח ד-4: סכום סיכון אשראי בעייתי, סיכון אשראי פגום, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי

לוח ד-5: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

לוח ד-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

לוח ד-7: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

לוח ד-8: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)

לוח ד-9: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

לוח ד-10: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

לוח ד-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיוור על-פי בסיס הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

לוח ד-12: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיוור שהעמיד הבנק- שיעור מסך הביצועים החדשים

לוח ד-13: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

לוח ד-14: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי

לוח ד-15: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי

לוח ד-16: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי

וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי

סיכונים אשראי של צד נגדי

לוח ה-1: פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים

לוח ה-2: פירוט הערך הנקוב של תיק נגזרי האשראי של הבנק, המשמשים לניהול סיכונים תיק האשראי של הבנק

סיכון שוק

לוח ו-1: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)

לוח ו-2: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי בבנק ולמדד המחירים לצרכן

לוח ו-3: דרישות ההון בגין סיכונים השוק

לוח ו-4: רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

לוח ו-5: פירוט השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי

סיכון נזילות

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות - תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים

לוח ז-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

לוח ז-3: נכסים זמינים משועבדים ולא משועבדים

א. מבוא

המידע המפורט להלן בדיווח על הסיכונים, כנדרש בהוראות הדיווח של בנק ישראל, כולל דרישות גילוי שפורסמו על-ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על-ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על-ידי צוות משימה שהוקם על-ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB) לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים.

פרסום זה של הדוח על הסיכונים מהווה מידע משלים ומרחיב לדוח הכספי של בנק הפועלים בע"מ בנושאי ניהול הסיכונים וההון. יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017, עם הדוחות הכספיים לשנת 2017 ועם תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018.

א.1. מידע צופה פני עתיד

מרביתו של המידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובח"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית. מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בדיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

א.2. הצהרה על הגילוי

על פי הנחיות בנק ישראל, הצהרות על הגילוי בדוח הכספי התקופתי של הבנק, תקפות גם לדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים. במסגרת הדיונים בתמצית הדוחות הכספיים של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק את פרסום הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים.

א.3. תחולת היישום

תחולת היישום מתייחסת למסגרת עבודה למדידה והלימות הון של בנק הפועלים.

ככלל, דרישות ההון של הבנק מבוססות על הדוחות הכספיים המאוחדים שלו, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

על-פי כללי החשבונאות המקובלים, חברות בנות הנשלטות במישרין או בעקיפין על-ידי הבנק מאוחדות בדוחות הכספיים, בעוד שלמטרות פיקוח על הון, חלים לעתים כללי איחוד שונים.

על פי התקינה האמריקאית, יש לסווג קבוצת מימוש המוחזקת למכירה כפעילות מופסקת במידה והמכירה מהווה שינוי אסטרטגי שתהיה לו השפעה מהותית על פעילויות הישות והתוצאות הפיננסיות שלה. לאור זאת, החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2018, קבוצת ישראל תוצג כ"פעילות מופסקת". בהתאם להוראות התקינה החשבונאית האמריקאית, במועד הסיווג של פעילות מופסקת, הבנק סיווג במאזן את כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשויכים לאותה פעילות כשורות נפרדות במאזן. יחד עם זאת, ליום 30 בספטמבר 2018 חושבו דרישות ההון של הבנק בהתבסס על מדידה של נכסי הסיכון של קבוצת ישראל כפי צד נגדי כנדרש בהוראות באזל.

פרט לאמור לעיל, ליום 30 בספטמבר 2018 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת הון פיקוחי בתוך הקבוצה, למעט בגין בנק פוזיטיף אשר לגבי כל הון מעבר לדרישות נדבך 1 אינו זמין ברמת הקבוצה ולפיכך מוקצה כנגדו הון במסגרת חישובי נדבך 2. למגבלות הקבועות בהיתר בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק, בקשר עם חלוקת עודפים, ראה ביאור 24 [בדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וביאור 9 [בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#). לפרטים נוספים בדבר החברות המוחזקות העיקריות של הבנק ראה ביאור 15 [בדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

ב. סקירת ניהול סיכונים, יחסים פיקוחיים עיקריים ונכסי סיכון

ב.1. הערכת הסיכונים וניהולם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכוני אשראי (לרבות סיכון ריכוזיות וסיכון צד נגדי), סיכוני שוק (לרבות סיכון שער חליפין וסיכון ריבית בתיק הבנקאי), סיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) וסיכון הנזילות (לרבות סיכון המימון). סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכונים התפעוליים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון ציות, סיכון תפעולי, סיכון ריכוזיות, סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי וסיכון רגולציה וחקיקה.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטויות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ואשר מוצגת בפני דירקטוריון הבנק. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים החל מיום 29 במאי 2018 הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית ומנהל החטיבה הקמעונאית. מנהל החטיבה העסקית החל מחודש מרץ 2018 הינו מר צ. כהן. מנהל החטיבה הקמעונאית הינו מר ר. שטיין.

חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכוני השוק, ההשקעה והנזילות החל מחודש מאי 2018 הינו מר י. ענתבי מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הסיכון המשפטי מנוהל מחודש מרץ 2018 על-ידי עורך-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי מנוהל על-ידי הגבי א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות הדירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

לוח ב-1: טבלת יחסים פיקוחיים עיקריים

על בסיס מאוחד, ליום				
30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	31 במרץ 2018	30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018
במיליוני ש"ח				
הון זמין				
36,347	36,582	36,637	37,178	38,112
הון עצמי רובד 1				
35,587	35,843	36,065	36,645	37,617
הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
37,568	37,803	37,614	38,155	39,089
הון רובד 1				
35,587	35,843	36,065	36,645	37,617
הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
47,927	47,531	46,630	48,771	49,723
הון כולל				
39,277	39,553	39,863	40,479	41,483
הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
נכסי סיכון משוקללים				
322,689	324,772	331,539	333,206	336,678
סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)				
323,586	325,616	332,337	333,951	337,370
סך-הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA), לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
11.26%	11.26%	11.05%	11.16%	11.32%
יחס הון עצמי רובד 1				
11.00%	11.01%	10.85%	10.97%	11.15%
יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
11.64%	11.64%	11.35%	11.45%	11.61%
יחס הון רובד 1				
11.00%	11.01%	10.85%	10.97%	11.15%
יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
14.85%	14.64%	14.06%	14.64%	14.77%
יחס הון כולל				
12.14%	12.15%	11.99%	12.12%	12.30%
יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
10.23%	10.23%	10.23%	10.23%	10.24%
יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾				
1.03%	1.03%	0.82%	0.93%	1.08%
יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾				
יחסי המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
510,009	513,037	509,845	516,190	512,146
סך החשיפות				
510,363	513,370	510,164	516,488	512,423
סך החשיפות, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
7.37%	7.37%	7.38%	7.39%	7.63%
יחס המינוף				
6.97%	6.98%	7.07%	7.10%	7.34%
יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ⁽¹⁾				
לשלושת החודשים שהסתיימו ביום				
30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	31 במרץ 2018	30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים				
115,275	111,047	108,592	110,310	109,043
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה				
93,611	90,712	91,418	89,479	89,726
סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו				
123%	122%	119%	123%	122%
יחס כיסוי נזילות (באחוזים)				

(1) לפני השפעת הוראות המעבר, לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, ולפני השפעת התאמות בגין תוכנית התייעלות.
 (2) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

ב.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבות פיננסית) סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017. הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** המשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים על בנקים ברחבי העולם בהקשר להפרות של הנחיות רגולטוריות, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. קבוצת הבנק נתונה למספר חקירות של רשויות אמריקאיות. הבנק מעריך כי היקף הקנסות שיוטלו על קבוצת הבנק בקשר לחקירות המתקיימות גדולים משמעותית מסכום ההפרשה הקיים בדוחות הכספיים. קנסות משמעותיים מאד עלולים לפגוע בתוצאות הבנק. לפרטים בדבר תביעות משפטיות וחקירות ראה ביאור ג10. ו-110. [בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#) – בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים והחקירה בנושא FIFA. הסדר או הסדרים מוסכמים עם הרשויות האמריקאיות יכול שיהיו מסוג של Non-Prosecution Agreement, Deferred Prosecution Agreement או Plea Agreement. סוג ההסדר, אם יושג, עשוי גם הוא להשפיע על הבנק באופן שהסדר חמור עלול לפגוע בעסקי הבנק.
- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ:** בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות ובפרט החובה של הבנק להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם נידוד חשבונות בנק Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה ביאור 16 [בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).
- **הסביבה הרגולטורית בחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם.
- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים והפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקרות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מגופים טכנולוגיים, טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי יש בכוחם ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם, זאת במקביל לשינויים רגולטורים ותחרותיים אחרים בתחום. הבנק פועל לעדכון התוכנית האסטרטגית תוך ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד כדי לתת מענה למכלול האיומים. לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה סעיף 3.13 [בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2018](#).

ג. הון ומינוף

ג.1. מבנה ההון הפיקוחי והרכב ההון

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רוברד 1 (הכולל הון עצמי רוברד 1 והון רוברד 1 נוסף) ולהון רוברד 2.

לפרטים בדבר מבנה ההון הפיקוחי, הרכב ההון והמגבלות על מבנה ההון ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

ג.1.א. חישוב יחס ההון

לוח ג-1: חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018
במיליוני ש"ח		

1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים

36,582	36,347	38,112	הון עצמי רוברד 1 ⁽¹⁾
1,221	1,221	977	הון רוברד 1 נוסף
37,803	37,568	39,089	סך-הכל הון רוברד 1 ⁽¹⁾
9,728	10,359	10,634	הון רוברד 2
47,531	47,927	49,723	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾

2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון

295,986	294,278	308,582	סיכון אשראי ⁽²⁾
5,114	4,785	3,913	סיכוי שוק
23,672	23,626	24,183	סיכון תפעולי
324,772	322,689	336,678	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
באחוזים			

3. יחס ההון לרכיבי סיכון

11.26%	11.26%	11.32%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון
11.64%	11.64%	11.61%	יחס הון רוברד 1 לרכיבי סיכון
14.64%	14.85%	14.77%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.23%	10.23%	10.24%	יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾⁽⁴⁾
13.73%	13.73%	13.74%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾⁽⁴⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות ראה ביאור 9 [בתמצית הדוחות הכספיים](#).

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 693 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2018, 853 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 ו-905 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2017 בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) עם השלמת ההפרדות מקבוצת ישראלרט, נכסי הסיכון של הבנק צפויים לרדת בכ-12 מיליארד ש"ח בגין חשיפות שאינן באחריות הבנק. למהלך זה צפויות להיות גם השפעות על ההון הפיקוחי שתלויות באופן ההפרדות.

(4) יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

לוח ג-2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
			במיליוני ש"ח
הון רובד 1			
8,124	8,124	8,134	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
28,465	28,041	30,468	עודפים
70	75	40	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו
510	578	135	רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(531)	(425)	(629)	מכשירים הוניים אחרים
(56)	(46)	(36)	סכומים שהופחתו מהון רובד 1
36,582	36,347	38,112	סך-הכל הון עצמי רובד 1
1,221	1,221	977	מכשירים מורכבים חדשניים
37,803	37,568	39,089	סך-הכל הון רובד 1
הון רובד 2			
148	185	84	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
3,700	3,678	3,857	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המת"ח
5,880	6,496	6,693	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
9,728	10,359	10,634	סך-הכל הון רובד 2
47,531	47,927	49,723	הון כולל כשיר

לפרטים נוספים, ראה ביאור 9 [בתמצית הדוחות הכספיים](#).

לוח ג-3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות למאזן הפיקוחי	31 בדצמבר 2017		30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2018	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה
						במיליוני ש"ח
						הון רובד 1 נוסף
						הון רובד 1 נוסף – מכשירים
33						מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
	9	1,221	1,221		977	
36						הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
		1,221	1,221		977	
						הון רובד 1 נוסף – ניכויים
43						סך-כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
		-	-		-	
44						הון רובד 1 נוסף
		1,221	1,221		977	
45						הון רובד 1
		37,803	37,568		39,089	
						הון רובד 2
						הון רובד 2 – מכשירים והפרשות
47						מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
	9	148	185		84	
48						מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
		5,880	6,496		6,693	
49						מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על-ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
	9	5,880	6,496		4,872	
50						הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
	10	3,700	3,678		3,857	
51						הון רובד 2 לפני ניכויים
		9,728	10,359		10,634	
						הון רובד 2 – ניכויים
57						סך-כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
		-	-		-	
58						הון רובד 2
		9,728	10,359		10,634	
59						סך ההון
		47,531	47,927		49,723	
						נכסי סיכון משוקללים
						סך-הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
		324,295	322,067		336,029	
		295,509	293,656		307,933	מזה: נכסי סיכון אשראי
		5,114	4,785		3,913	מזה: נכסי סיכון שוק
		23,672	23,626		24,183	מזה: נכסי סיכון תפעולי
60						סך נכסי סיכון משוקללים
		324,772	322,689		336,678	

לוח ג-3: הרכב ההון הפיקוחי לפי רכיבים ותוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (המשך)

הפניות למאזן הפיקוחי	31 בדצמבר 2017		30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2018	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה/אחוז	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה/אחוז	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה/אחוז
במיליוני ש"ח/באחוזים						
יחסי הון וכריות לשימור הון						
61	הון עצמי רובד 1	11.26%	11.26%	11.32%	11.26%	הון עצמי רובד 1
62	הון רובד 1	11.64%	11.64%	11.61%	11.64%	הון רובד 1
63	ההון הכולל	14.64%	14.85%	14.77%	14.85%	ההון הכולל
דרישות מזעריות שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים						
69	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש הינו 10%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים	10.23%	10.23%	10.24%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש הינו 10%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
71	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים	13.73%	13.73%	13.74%	13.73%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)						
72	השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	2,310	2,091	2,076	2,091	השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
73	השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	602	647	844	647	השקעות בהון של תאגידי פיננסיים, העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על-ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
75	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה	3,658	3,561	3,592	3,561	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2						
76	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	3,829	3,944	3,955	3,944	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	3,700	3,678	3,857	3,678	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר						
82	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר	1,221	1,221	977	1,221	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
83	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה	1,188	1,185	1,460	1,185	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
84	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר	7,628	7,628	6,102	7,628	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
85	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה	-	-	-	-	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

לוח ג-4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר *2018	
	מאזן פיקוחי מאוחד במיליוני ש"ח			
				נכסים
	86,114	85,606	77,670	מזומנים ופיקדונות בבנקים*
10	(3)	(5)	(1)	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	65,442	64,196	57,979	ניירות-ערך*
	1,057	1,056	953	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	-	-	41	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
	64,385	63,140	56,985	* מזה: ניירות-ערך אחרים
	684	629	887	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	282,507	279,378	293,678	אשראי לציבור
	457	517	740	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
	1,253	1,035	1,123	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	(3,844)	(3,873)	(3,945)	הפרשה להפסדי אשראי*
10	(3,170)	(3,126)	(3,316)	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	(674)	(747)	(629)	* מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	278,663	275,505	289,733	אשראי לציבור, נטו
	2,292	2,337	2,309	אשראי לממשלות
10	(3)	(3)	(3)	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	203	200	114	השקעה בחברות כלולות*
	145	130	63	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
	3,392	3,254	3,317	בניינים וציוד
	12,013	12,457	9,928	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	5,621	5,631	5,984	נכסים אחרים*
	3,699	3,601	3,626	* מזה: נכסי מס נדחה**
	-	-	-	** מזה: נכסי מס נדחה המיוחסים להפרשי עיתוי מעל 10% מהון עצמי רובד 1
6	38	40	34	** מזה: נכסי מס נדחה, למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
	3,661	3,561	3,592	** מזה: נכסי מס נדחה אחרים
	1,922	2,030	2,358	* מזה: נכסים אחרים נוספים
	454,424	449,815	447,921	סך-כל הנכסים

* יתרות אלו כוללות את פעילות חברות כרטיסי האשראי שסווגו בדוחות הכספיים כפעילות מופסקת.

לוח ג-4: הרכב המאזן הפיקוחי תוך ציון הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר *2018	
	מאזן פיקוחי מאוחד			במיליוני ש"ח
				התחייבויות והון
	347,351	342,747	341,866	פיקדונות הציבור
	4,149	3,544	4,857	פיקדונות מבנקים
	320	320	292	פיקדונות הממשלה
	367	627	11	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
	29,058	29,411	28,647	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*
	7,571	7,268	7,628	* מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
	7,249	7,902	7,754	* מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
	-	-	1,821	** מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
9	7,249	7,902	5,933	** מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	12,049	12,406	9,164	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים*
8	9	19	3	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	25,126	25,015	25,366	התחייבויות אחרות
10	524	544	537	* מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2
	418,420	414,070	410,203	סך-כל ההתחייבויות
	35,863	35,591	37,613	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי*
	35,863	35,591	37,613	* מזה: הון מניות רגילות ופרמיה, עודפים, הפסד כולל אחר וקרנות הון**
1	1,333	1,333	1,334	** מזה: הון מניות רגילות
2	6,791	6,791	6,800	** מזה: פרמיה על מניות רגילות
3	28,466	28,042	30,468	** מזה: עודפים
א4	(786)	(631)	(1,023)	** מזה: הפסד כולל אחר מצטבר***
	510	578	135	*** מזה: התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הון
7	(1)	(1)	(1)	*** מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרימי מזומנים
	(53)	(47)	(42)	*** מזה: התאמות מתרגום, נטו לאחר השפעת גידורים
ב4	59	56	34	** מזה: קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
	141	154	105	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	70	75	40	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	71	79	65	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	36,004	35,745	37,718	סך-כל ההון
	454,424	449,815	447,921	סך-כל ההתחייבויות וההון

* יתרות אלו כוללות את פעילות חברות כרטיסי האשראי שסווגה בדוחות הכספיים כפעילות מופסקת.

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018				
הון עצמי רוברד 1	הון רוברד 1 נוסף	סך הון רוברד 1	הון רוברד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
37,178	977	38,155	10,616	48,771
יתרה ליום 30 ביוני 2018				
שינוי ברכיבי ההון				
-	-	-	-	-
(1)	-	(1)	-	(1)
950	-	950	-	950
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
42	-	42	-	42
-	-	-	-	-
5	-	5	-	5
3	-	3	-	3
-	-	-	-	-
(40)	-	(40)	-	(40)
(38)	-	(38)	-	(38)
(3)	-	(3)	-	(3)
-	-	-	-	-
918	-	918	-	918
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
-	-	-	-	-
(1)	-	(1)	-	(1)
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
(2)	-	(2)	-	(2)
(13)	-	(13)	-	(13)
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
(16)	-	(16)	-	(16)
(14)	-	(14)	-	(14)
-	-	-	-	-
32	-	32	-	32
-	-	-	-	-
49,723	977	39,089	10,634	49,723
יתרה ליום 30 בספטמבר 2018				

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017				
הון עצמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
36,245	1,221	37,466	10,373	47,839
יתרה ליום 30 ביוני 2017				
שינוי ברכיבי ההון				
-	-	-	-	-
הון מניות רגילות				
(5)	-	(5)	-	(5)
פרמיה על מניות רגילות				
469	-	469	-	469
רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק				
(325)	-	(325)	-	(325)
דיבידנד				
-	-	-	-	-
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים*				
55	-	55	-	55
רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן				
-	-	-	-	-
רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים				
-	-	-	-	-
התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל				
3	-	3	-	3
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות				
-	-	-	-	-
תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות				
(51)	-	(51)	-	(51)
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר*				
(38)	-	(38)	-	(38)
התאמות בגין השפעת תוכנית ההתייעלות				
(4)	-	(4)	-	(4)
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו*				
-	-	-	-	-
אחר				
104	-	104	-	104
סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
-	-	-	-	-
מוניטין ונכסים לא מוחשיים				
-	-	-	-	-
מסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי*				
-	-	-	-	-
מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)*				
-	-	-	-	-
קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן				
-	-	-	-	-
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן*				
-	-	-	-	-
גידול בהון הנובע מחשיפות איגוח				
5	-	5	-	5
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק*				
(3)	-	(3)	-	(3)
השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)*				
-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רובד 1				
-	-	-	-	-
אחרים				
2	-	2	-	2
סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים				
(58)	-	(58)	-	(58)
קיטון במכשירי הון פיקוחי				
-	-	-	-	-
מכשירי הון שהונפקו				
44	-	44	-	44
שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס				
-	-	-	-	-
אחר				
36,347	1,221	37,568	10,359	47,927
יתרה ליום 30 בספטמבר 2017				

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018				
הון עצמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
36,582	1,221	37,803	9,728	47,531
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017				
שינוי ברכיבי ההון				
1	-	1	-	1
הון מניות רגילות				
9	-	9	-	9
פרמיה על מניות רגילות				
2,498	-	2,498	-	2,498
רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק				
(496)	-	(496)	-	(496)
דיבידנד				
1	-	1	-	1
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים*				
(375)	-	(375)	-	(375)
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן				
-	-	-	-	-
רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים				
11	-	11	-	11
התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל				
(25)	-	(25)	-	(25)
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות				
-	-	-	-	-
תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות				
31	-	31	-	31
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר*				
(115)	-	(115)	-	(115)
התאמות בגין השפעת תוכנית ההתייעלות				
(30)	-	(30)	-	(30)
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו*				
-	-	-	-	-
אחר				
1,510	-	1,510	-	1,510
סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
-	-	-	-	-
מוניטין ונכסים לא מוחשיים				
4	-	4	-	4
מסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי*				
-	-	-	-	-
מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)*				
-	-	-	-	-
קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן				
-	-	-	-	-
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים				
-	-	-	-	-
של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן*				
-	-	-	-	-
גידול בהון הנובע מחשיפות איגום				
(4)	-	(4)	-	(4)
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של				
(20)	-	(20)	-	(20)
התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק*				
(20)	-	(20)	-	(20)
השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)*				
-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר				
-	-	-	-	-
ההשקעה אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר				
-	-	-	-	-
ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רובד 1				
-	-	-	-	-
אחרים				
(20)	-	(20)	-	(20)
סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים				
(1,313)	(1,069)	(244)	(244)	-
קטון במכשירי הון פיקוחי				
1,818	1,818	-	-	-
מכשירי הון שהונפקו				
157	157	-	-	-
שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס				
-	-	-	-	-
אחר				
49,723	10,634	39,089	977	38,112
יתרה ליום 30 בספטמבר 2018				

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017				
הון עזמי רובד 1	הון רובד 1 נוסף	סך הון רובד 1	הון רובד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
35,045	1,465	36,510	11,609	48,119
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016				
שינוי ברכיבי ההון				
(1)	-	(1)	-	(1)
הון מניות רגילות				
(21)	-	(21)	-	(21)
פרמיה על מניות רגילות				
2,048	-	2,048	-	2,048
רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק				
(673)	-	(673)	-	(673)
דיבידנד				
1	-	1	-	1
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים*				
223	-	223	-	223
רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן				
1	-	1	-	1
רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים				
(14)	-	(14)	-	(14)
התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל				
(18)	-	(18)	-	(18)
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות				
-	-	-	-	-
תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות				
(80)	-	(80)	-	(80)
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר*				
(114)	-	(114)	-	(114)
התאמות בגין השפעת תוכנית ההתייעלות				
(41)	-	(41)	-	(41)
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו*				
-	-	-	-	-
אחר				
1,311	-	1,311	-	1,311
סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
-	-	-	-	-
מוניטין ונכסים לא מוחשיים				
5	-	5	-	5
מסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי*				
-	-	-	-	-
מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)*				
-	-	-	-	-
קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן				
-	-	-	-	-
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים				
-	-	-	-	-
של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן*				
-	-	-	-	-
גידול בהון הנובע מחשיפות איגוח				
4	-	4	-	4
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של				
-	-	-	-	-
התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק*				
-	-	-	-	-
השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)*				
-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה				
-	-	-	-	-
אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר				
-	-	-	-	-
ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רובד 1				
-	-	-	-	-
אחרים				
9	-	9	-	9
סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים				
(1,545)	(1,301)	(244)	(244)	-
קיטון במכשירי הון פיקוחי				
-	-	-	-	-
מכשירי הון שהונפקו				
51	51	-	-	-
שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס				
-	-	-	-	-
אחר				
47,927	10,359	37,568	1,221	36,347
יתרה ליום 30 בספטמבר 2017				

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

לוח ג-5: דוח תזרים של תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
הון עצמי רוברד 1	הון רוברד 1 נוסף	סך הון רוברד 1	הון רוברד 2	סך ההון
במיליוני ש"ח				
35,045	1,465	36,510	11,609	48,119
תירה ליום 31 בדצמבר 2016				
שינוי ברכיבי ההון				
(1)	-	(1)	-	(1)
הון מניות רגילות				
(21)	-	(21)	-	(21)
פרמיה על מניות רגילות				
2,660	-	2,660	-	2,660
רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות של הבנק				
(861)	-	(861)	-	(861)
דיבידנד				
1	-	1	-	1
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה בעודפים*				
155	-	155	-	155
רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן				
1	-	1	-	1
רווחים שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים				
(20)	-	(20)	-	(20)
התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל				
(15)	-	(15)	-	(15)
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות				
-	-	-	-	-
תקבולים על חשבון מניות וסכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות				
(145)	-	(145)	-	(145)
השפעת אימוץ כללי חשבונאות בנושא זכויות עובדים שנכללה ברווח כולל אחר*				
(152)	-	(152)	-	(152)
התאמות בגין השפעת תוכנית ההתייעלות				
(46)	-	(46)	-	(46)
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון המניות של חברות בת שאוחדו*				
-	-	-	-	-
אחר				
1,556	-	1,556	-	1,556
סך השינוי לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים				
-	-	-	-	-
מוניטין ונכסים לא מוחשיים				
3	-	3	-	3
מסים נדחים שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי*				
-	-	-	-	-
מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רוברד 1)*				
-	-	-	-	-
קרן פנסיות עם הטבות מוגדרות הרשומה כנכס במאזן				
-	-	-	-	-
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין תזרים מזומנים				
-	-	-	-	-
של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן*				
-	-	-	-	-
גידול בהון הנובע מחשיפות איגום				
(4)	-	(4)	-	(4)
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של				
20	-	20	-	20
התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של הבנק*				
-	-	-	-	-
השקעה עצמית במניות רגילות (המוחזקת באופן ישיר או עקיף)*				
-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר ההשקעה				
-	-	-	-	-
אינה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
השקעות בהון מניות של תאגידים פיננסיים כאשר				
-	-	-	-	-
ההשקעה עולה על 10% מהון התאגיד הפיננסי				
-	-	-	-	-
ניכוי סף - הסכום העולה על 15% מהון עצמי רוברד 1				
-	-	-	-	-
אחרים				
19	-	19	-	19
סך-הכל שינוי בהתאמות הפיקוחיות והניכויים				
(2,198)	(1,954)	(244)	(244)	-
קטון במכשירי הון פיקוחי				
-	-	-	-	-
מכשירי הון שהונפקו				
73	73	-	-	-
שינוי בהפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המת"חס				
-	-	-	-	-
אחר				
47,531	9,728	37,803	1,221	36,582
תירה ליום 31 בדצמבר 2017				

* לאחר התאמות, כנדרש בהוראות המעבר בהוראה 299.

השינויים ברכיבי ההון הפיקוחי ברבעון השלישי בשנת 2018 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 950 מיליוני ש"ח ומרווחים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 42 מיליוני ש"ח.

השינויים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,498 מיליוני ש"ח והנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך 1,818 מיליוני ש"ח, שקוזזו על-ידי חלוקת דיבידנד בסך של 496 מיליוני ש"ח, מהפסדים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 375 מיליוני ש"ח ומקטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,313 מיליוני ש"ח.

השינויים ברכיבי ההון הפיקוחי ברבעון השלישי בשנת 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 469 מיליוני ש"ח, שקוזזו על-ידי חלוקת דיבידנד בסך של 325 מיליוני ש"ח, מרווחים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 55 מיליוני ש"ח ומקטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 58 מיליוני ש"ח. השינויים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,048 מיליוני ש"ח, שקוזזו על-ידי חלוקת דיבידנד בסך של 673 מיליוני ש"ח, מרווחים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 223 מיליוני ש"ח ומקטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,545 מיליוני ש"ח. השינויים ברכיבי ההון הפיקוחי בשנת 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,660 מיליוני ש"ח, שקוזזו על-ידי חלוקת דיבידנד בסך של 861 מיליוני ש"ח, מרווחים שטרם מומשו מניירות-ערך זמינים למכירה בסך 155 מיליוני ש"ח ומקטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 2,198 מיליוני ש"ח. נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

ג.2. הלימות ההון

ג.2.א. גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.

להרחבה בנושא יישום הוראות ניהול בנקאי תקין ודרישות אחרות של הפיקוח על הבנקים בנושא הלימות ההון ולהרחבה בנושא ניהול הלימות ההון ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

ג.2.ב. יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5% זאת, החל מיום 1 בינואר 2017. בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2015 התווספה ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 30 בספטמבר 2018, הינם 10.24%-1, 13.74%, בהתאמה.

ג.2.ג. תכנון הון ויעדי הלימות הון שנקבעו על-ידי הבנק

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון ויחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). בנוסף, במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

בהמשך לאמור ועל פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 החל מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%.

למידע נוסף בדבר תהליך ה-ICAAP ויעדי הלימות ההון, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

סמוך לפני מועד אישור הדוחות הכספיים, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הוודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד על-ידי הבנק. בהתאם, ובהמשך לכך שמטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחי הרבעון השני 2018, לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד גם מרווחי הרבעון השלישי של שנת 2018, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה גם ביאור 9 [לתמצית הדוחות הכספיים](#).

ג.2.ד. יישום והשפעה של הוראות רגולטוריות העוסקות בנושאי מדידה והלימות ההון

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחסי הלימות ההון, המוערכת בכ-0.17% ליום 30 בספטמבר 2018, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית ההתייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

דרישות הון בגין חובות בביטחון נכס למגורים

ביום 15 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 203 בנושא חובות בביטחון נכס למגורים, לפיו הלוואות המובטחות במלואן על-ידי משכנתאות על נכס למגורים בשיעור מימון הגבוה מ-60%, תשוקללנה בשיעור של 60%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום פרסומה וחלה על הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו מיום 15 במרץ 2018.

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים מחיקים

בחודשים אפריל ויוני 2018 הבנק הנפיק שתי סדרות של כתבי התחייבות נדחים מחיקים המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. לפרטים אודות הנפקות של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שביצעה הפועלים הנפקות, ראה סעיף אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים [בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2018](#).

רכישה עצמית של ניירות-ערך

בחודש יוני 2018 השלים הבנק את ביצועה של תוכנית רכישה עצמית של מניות במסגרתה נרכשו 1 מיליון מניות רגילות של הבנק לצורך יישום תוכניות תגמול הוניות שאימץ הבנק. תוכנית הרכישה בוצעה בהתאם לכללים שבהנחיית רשות ניירות-ערך בעניין הגנת "נמל מבטחים" ברכישה עצמית, לאחר שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ובהתאם לאישור שקיבל הבנק מהפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 24 במאי 2018. בחודש יולי 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטה לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא "רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים", לפיה בנקים יוכלו לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים. עד כה, ההוראה הקיימת אוסרת על בנקים לבצע רכישה עצמית למעט במקרים חריגים, בשעה שחוק החברות מתיר פעולה זו בכפוף לעמידה בתנאים לביצוע חלוקה. טיוטת ההוראה קובעת את התנאים בהתקיימם יוכלו תאגידים בנקאיים לבצע רכישה עצמית של מניות וניירות-ערך המירים למניות שהונפקו על ידם, ובכללם בין היתר נקבע כי:

- נדרש אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע הרכישה, בהתבסס על תוכנית רכישה שהציג הבנק.
- היקף הרכישה בכל תוכנית לא יעלה על 5% מהון המניות המונפק והנפרע של התאגיד הבנקאי.
- התאגיד הבנקאי יפעל על-פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות-ערך או מנגנון שקול אחר שיבטיח לו הגנה משפטית מפני טענת שימוש במידע פנים.
- ההצעה לרכישה לא תופנה לקבוצה מסוימת של בעלי מניות (למעט אם מדובר בבעל מניות שהוא לקוח כשיר, כהגדרתו בהוראה).
- תוכנית הרכישה תאושר על-ידי דירקטוריון הבנק.

ג.2.ה. מדידת חשיפות הסיכון ודרישות ההון

מדידת החשיפות לסיכונים השונים עשויה להשתנות בין היתר בהתאם להיקף התיק, איכותו, שינויים מתודולוגיים ורגולטוריים ושינויים בשערי חליפין. הגדרת החשיפה: דיווח כספי על-פי תקני חשבונאות מקובלים, בהתאמות הנדרשות להוראות ניהול בנקאי תקין לחישוב דרישות ההון. קביעת ההון הפיקוחי או צורכי ניהול החשיפות הפנימי של הבנק. חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

לוח ג-6: מידע על רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (כאמור בהוראות נב"ת 201 עד 209)

31 בדצמבר 2017		30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2018		
נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח						
סיכון אשראי						
198	1,440	192	1,401	188	1,368	חובות של ריבוניות
435	3,171	419	3,049	417	3,038	חובות של ישויות סקטור ציבורי
893	6,505	918	6,687	811	5,906	חובות של תאגידים בנקאיים
15,508	112,952	15,878	115,644	16,200	117,902	חובות של תאגידים
6,764	49,263	6,475	47,163	7,672	55,838	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
6,833	49,767	6,718	48,928	6,729	48,977	חשיפות קמעונאיות ליחידים
1,113	8,107	1,094	7,966	1,072	7,800	הלוואות לעסקים קטנים
5,703	41,536	5,551	40,428	6,078	44,233	הלוואות לדיוור
12	87	12	88	13	91	איגוח
2,673	19,466	2,618	19,065	2,678	19,487	נכסים אחרים
507	3,692	530	3,859	542	3,942	סיכון CVA
40,639	295,986	40,405	294,278	42,400	308,582	סך-הכל בגין סיכון אשראי
702	5,114	657	4,785	538	3,913	סיכוני שוק
3,250	23,672	3,244	23,626	3,323	24,183	סיכון תפעולי
44,591	324,772	44,306	322,689	46,261	336,678	סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים
	36,582		36,347		38,112	הון עצמי רובד 1
	37,803		37,568		39,089	הון רובד 1
	47,531		47,927		49,723	הון כולל
באחוזים						
	11.26%		11.26%		11.32%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי הסיכון
	11.64%		11.64%		11.61%	יחס הון רובד 1 לרכיבי הסיכון
	14.64%		14.85%		14.77%	יחס ההון הכולל לרכיבי הסיכון
	10.23%		10.23%		10.24%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
	13.73%		13.73%		13.74%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.74% ליום 30 בספטמבר 2018 ו-13.73% ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 30 בספטמבר 2017. הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי הן: הגישה הסטנדרטית (מיושם בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכון תפעולי וסיכון איגוח) גישת החשיפה הנוכחית (סיכון אשראי צד נגדי) וחישוב על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין (משמש לחישוב נכסים אחרים).

(2) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור לתאריכי הדוחות הכספיים.

לוח ג-7: נכסי סיכון בחלוקה למגזרי פעילות פיקוחיים

30 בספטמבר 2018										
סך-הכל	אחר	פעילות בחו"ל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח										
288,393	5,060	-	13,283	6,874	68,651	42,199	64,270	2,336	85,720	סיכון אשראי
20,189	-	20,189	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בחו"ל
308,582	5,060	20,189	13,283	6,874	68,651	42,199	64,270	2,336	85,720	סך-הכל נכסי סיכון אשראי
3,913	-	-	3,913	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
24,183	975	661	4,472	413	2,454	1,766	5,752	470	7,220	סיכון תפעולי
336,678	6,035	20,850	21,668	7,287	71,105	43,965	70,022	2,806	92,940	סך-הכל נכסי סיכון פעילות מופסקת
-	14,142	-	-	(29)	(486)	(760)	(3,555)	(1,056)	(8,256)	סך-הכל נכסי סיכון לאחר פעילות מופסקת
336,678	20,177	20,850	21,668	7,258	70,619	43,205	66,467	1,750	84,684	
30 בספטמבר 2017*										
סך-הכל	אחר	פעילות בחו"ל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח										
274,915	3,389	-	13,566	6,265	61,079	40,396	63,552	2,345	84,323	סיכון אשראי
19,363	-	19,363	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בחו"ל
294,278	3,389	19,363	13,566	6,265	61,079	40,396	63,552	2,345	84,323	סך-הכל נכסי סיכון אשראי
4,785	-	-	4,785	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
23,626	975	1,300	3,963	405	2,712	1,630	5,495	423	6,723	סיכון תפעולי
322,689	4,364	20,663	22,314	6,670	63,791	42,026	69,047	2,768	91,046	סך-הכל נכסי סיכון פעילות מופסקת
-	15,354	-	-	(52)	(675)	(740)	(4,452)	(962)	(8,473)	סך-הכל נכסי סיכון לאחר פעילות מופסקת
322,689	19,718	20,663	22,314	6,618	63,116	41,286	64,595	1,806	82,573	
31 בדצמבר 2017*										
סך-הכל	אחר	פעילות בחו"ל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח										
276,593	3,581	-	13,935	6,418	59,071	38,968	66,540	2,074	86,006	סיכון אשראי
19,393	-	19,393	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בחו"ל
295,986	3,581	19,393	13,935	6,418	59,071	38,968	66,540	2,074	86,006	סך-הכל נכסי סיכון אשראי
5,114	-	-	5,114	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
23,672	238	1,518	3,971	384	2,787	1,682	5,574	432	7,086	סיכון תפעולי
324,772	3,819	20,911	23,020	6,802	61,858	40,650	72,114	2,506	93,092	סך-הכל נכסי סיכון פעילות מופסקת
-	15,615	-	-	(39)	(688)	(777)	(4,695)	(958)	(8,458)	סך-הכל נכסי סיכון לאחר פעילות מופסקת
324,772	19,434	20,911	23,020	6,763	61,170	39,873	67,419	1,548	84,634	

* סווג מחדש.

ג.2.ו. תנועה בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה
 לוח ג-8: דוח תנועות בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018			
סיכון אשראי	סיכון שוק	סיכון תפעולי	סך-הכל נכסי סיכון
במיליוני ש"ח			
305,976	3,212	24,018	333,206
יתרה ליום 30 ביוני 2018			
3,053	701	165	3,919
שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾			
(13)	-	-	(13)
שינויים באיכות התיק ⁽²⁾			
36	-	-	36
שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾			
-	-	-	-
מכירות ⁽⁴⁾			
(470)	-	-	(470)
השפעת שינויים בשערי חליפין			
308,582	3,913	24,183	336,678
יתרה ליום 30 בספטמבר 2018			

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017			
סיכון אשראי	סיכון שוק	סיכון תפעולי	סך-הכל נכסי סיכון
במיליוני ש"ח			
290,746	4,913	23,566	319,225
יתרה ליום 30 ביוני 2017			
2,893	(128)	60	2,825
שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾			
(18)	-	-	(18)
שינויים באיכות התיק ⁽²⁾			
(13)	-	-	(13)
שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾			
(51)	-	-	(51)
מכירות ⁽⁴⁾			
721	-	-	721
השפעת שינויים בשערי חליפין			
294,278	4,785	23,626	322,689
יתרה ליום 30 בספטמבר 2017			

- (1) הקטגוריה "שינויים בהיקף התיק" מתייחסת לשינוי בגודל התיק למעט שינויים שנבעו משינוי באיכות התיק.
 (2) הקטגוריה "שינויים באיכות התיק" מתייחסת בעיקר לשינויים במשקל הסיכון של עסקות ולקוחות הנובעים משינויים בדירוג האשראי או סיווגו.
 (3) הקטגוריה "שינויים במתודולוגיה ובמדיניות" מתייחסת בעיקר להשפעת שינויים בהוראות רגולטוריות ושינויים במתודולוגיה.
 (4) הקטגוריה "מכירות" כוללת השפעת מכירת הלוואות.

לוח ג-8: דוח תנועות בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018			
סיכון אשראי	סיכון שוק	סיכון תפעולי	סך-הכל נכסי סיכון
במיליוני ש"ח			
295,986	5,114	23,672	324,772
11,883	(1,201)	511	11,193
106	-	-	106
(374)	-	-	(374)
(101)	-	-	(101)
1,082	-	-	1,082
308,582	3,913	24,183	336,678
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			
שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾			
שינויים באיכות התיק ⁽²⁾			
שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾			
מכירות ⁽⁴⁾			
השפעת שינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 30 בספטמבר 2018			

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017			
סיכון אשראי	סיכון שוק	סיכון תפעולי	סך-הכל נכסי סיכון
במיליוני ש"ח			
290,139	4,866	23,374	318,379
6,306	(81)	252	6,477
(79)	-	-	(79)
(97)	-	-	(97)
(186)	-	-	(186)
(1,805)	-	-	(1,805)
294,278	4,785	23,626	322,689
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016			
שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾			
שינויים באיכות התיק ⁽²⁾			
שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾			
מכירות ⁽⁴⁾			
השפעת שינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 30 בספטמבר 2017			

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
סיכון אשראי	סיכון שוק	סיכון תפעולי	סך-הכל נכסי סיכון
במיליוני ש"ח			
290,139	4,866	23,374	318,379
8,373	248	298	8,919
(195)	-	-	(195)
(84)	-	-	(84)
(186)	-	-	(186)
(2,061)	-	-	(2,061)
295,986	5,114	23,672	324,772
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016			
שינויים בהיקף התיק ⁽¹⁾			
שינויים באיכות התיק ⁽²⁾			
שינויים במתודולוגיה ובמדיניות ⁽³⁾			
מכירות ⁽⁴⁾			
השפעת שינויים בשערי חליפין			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			

- (1) הקטגוריה "שינויים בהיקף התיק" מתייחסת לשינוי בגודל התיק למעט שינויים שנבעו משינוי באיכות התיק.
- (2) הקטגוריה "שינויים באיכות התיק" מתייחסת בעיקר לשינויים במשקל הסיכון של עסקות ולקוחות הנובעים משינויים בדירוג האשראי או סיווג.
- (3) הקטגוריה "שינויים במתודולוגיה ובמדיניות" מתייחסת בעיקר להשפעת שינויים בהוראות רגולטוריות ושינויים במתודולוגיה.
- (4) הקטגוריה "מכירות" כוללת השפעת מכירת הלוואות.

ג.3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

לוח ג-9: יחס המינוף

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
			במיליוני ש"ח
			בנתוני המאוחד
37,803	37,568	39,089	הון רובד *1
513,037	510,009	512,146	סך החשיפות*
			באחוזים
7.37%	7.37%	7.63%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2018, המוערכת בכ-0.1% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

לוח ג-10: השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
			במיליוני ש"ח
454,424	449,815	447,921	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	התאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(1,260)	(1,080)	1,162	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽¹⁾
-	-	-	התאמות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
56,945	58,276	59,960	התאמות בגין פריטים חוץ-מאזניים
2,928	2,998	3,103	התאמות אחרות
513,037	510,009	512,146	חשיפה לצורך יחס מינוף

(1) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
במיליוני ש"ח/באחוזים			
חשיפות מאזניות			
444,685	439,759	440,243	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך, אך לרבות ביטחונות)
(30)	(32)	(34)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון חובד 1
444,655	439,727	440,209	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקות מימון ניירות-ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
5,922	6,352	5,271	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים ⁽¹⁾
6,438	6,441	6,743	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקות בגין נגזרים
-	-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(1,728)	(1,540)	(924)	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקות בנגזרים
-	-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על-ידי הלקוח
121	124	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	קיוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
10,753	11,377	11,090	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך			
684	629	887	נכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך (ללא קיוזים), לאחר התאמות בגין עסקות שמתופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים שלשם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקות מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות-ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקות כסוכן
684	629	887	סך חשיפות בגין עסקות מימון ניירות-ערך
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות			
173,291	173,459	181,489	חשיפה חוץ-מאזנית בערך נקוב ברוטו
(116,346)	(115,183)	(121,529)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
56,945	58,276	59,960	פריטים חוץ-מאזניים
הון וסך החשיפות			
37,803	37,568	39,089	הון חובד 1
513,037	510,009	512,146	סך החשיפות
יחס מינוף			
7.37%	7.37%	7.63%	יחס מינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

(1) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

ד. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

להרחבה על סיכון האשראי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#), [הדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וכן [תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).

ד.1. חשיפות לסיכונים אשראי

לוח ד-1: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי⁽¹⁾

30 בספטמבר 2018												
חשיפת אשראי ברוטו ממוצעת	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחרים	איגוח	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים	קמעונאיות ליחידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	תאגידים	תאגידים בנקאיים	סקטור ציבורי	ריבוניות	
במיליוני ש"ח												
366,285	368,174	-	-	78,873	10,469	66,451	39,441	90,496	4,684	3,583	74,177	הלוואות ⁽³⁾
52,017	51,610	-	-	-	-	-	-	2,706	7,682	367	40,855	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
13,096	13,081	-	-	-	11	19	359	7,514	3,706	1,411	61	נגזרים ⁽⁵⁾
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות												
179,680	181,224	-	181	3,229	4,143	44,498	60,713	64,558	1,599	2,301	2	
16,787	17,363	17,363	-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
627,865	631,452	17,363	181	82,102	14,623	110,968	100,513	165,274	17,671	7,662	115,095	סך-הכל
30 בספטמבר 2017												
חשיפת אשראי ברוטו ממוצעת	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחרים	איגוח	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים	קמעונאיות ליחידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	תאגידים	תאגידים בנקאיים	סקטור ציבורי	ריבוניות	
במיליוני ש"ח												
355,527	361,828	-	-	72,333	10,746	66,199	34,409	87,716	10,981	3,784	75,660	הלוואות ⁽³⁾
60,068	56,027	-	-	-	-	-	-	2,715	6,462	634	46,216	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
12,815	13,587	-	-	-	8	27	143	8,524	3,079	1,665	141	נגזרים ⁽⁵⁾
חשיפות חוץ-מאזניות אחרות												
170,584	173,164	-	176	2,798	3,970	43,239	59,459	60,655	910	1,823	134	
15,326	16,328	16,328	-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
614,320	620,934	16,328	176	75,131	14,724	109,465	94,011	159,610	21,432	7,906	122,151	סך-הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג). הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בייניים וצידוד.

לוח ד-1: פילוח חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי לפני הפרשה להפסדי אשראי⁽¹⁾ (המשך)

31 בדצמבר 2017												
חשיפת אשראי ברוטו מחוצעת	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחרים	איגוח	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים	קמעונאיות ליחידים	בביטחון נדל"ן מסחרי	תאגידים	תאגידים בנקאיים	סקטור ציבורי	ריבוניות	
במיליוני ש"ח												
357,419	364,986	-	-	73,949	10,922	67,312	36,792	85,827	8,014	3,366	78,804	הלוואות ⁽³⁾
59,573	57,594	-	-	-	-	-	-	2,612	6,156	582	48,244	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
12,838	12,931	-	-	-	10	25	132	7,638	2,992	1,969	165	נגזרים ⁽⁵⁾
חשיפות חוץ-מאזניות												
171,066	172,997	-	173	3,279	3,955	43,597	59,342	60,054	876	1,609	112	אחרות
15,613	16,763	16,763	-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
616,509	625,271	16,763	173	77,228	14,887	110,934	96,266	156,131	18,038	7,526	127,325	סך-הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערביות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסמך CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שוויו הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג). הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שישמה החל מיום 1 בינואר 2017.
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

לוח ד-2: סך החשיפות העיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

החשיפה המאזנית למדינות זרות ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-51.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-58.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017. הקיטון נובע בעיקר מירידה בהפקדות בפדרל רזרב בסך של כ-6.5 מיליארד ש"ח.

החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-24.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-25.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017. הבנק פועל על-פי מדיניות סדורה הקובעת מגבלות ותנאים המגדרים את החשיפה למדינות זרות.

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 30 בספטמבר 2017		ליום 30 בספטמבר 2018	
סך-כל החשיפה סך חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית ⁽²⁾	סך-כל החשיפה סך חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית ⁽²⁾	סך-כל החשיפה סך חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
7,610	30,809	7,427	27,110	7,808	23,606
15,793	15,259	15,850	20,725	13,921	14,767
2,342	12,379	2,093	11,968	2,739	12,955
25,745	58,447	25,370	59,803	24,468	51,328
סך-כל החשיפות למדינות זרות					
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS:					
134	202	139	245	405	322
757	1,871	777	1,647	276	1,694
מזה: סך החשיפות למדינות LDC					

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

* מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- (4) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 11,098 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערביות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים (ליום 31.12.17: 13,705 מיליוני ש"ח).

לוח ד-3: פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים⁽¹⁾

30 בספטמבר 2018					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
172,651	77,234	118,289	-	-	368,174
13,947	26,203	11,460	-	-	51,610
9,045	7,672	5,211	-	(8,847)	13,081
34,807	141,657	4,760	-	-	181,224
3,583	-	-	13,780	-	17,363
234,033	252,766	139,720	13,780	(8,847)	631,452

30 בספטמבר 2017					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
175,386	76,660	109,782	-	-	361,828
12,918	35,293	7,816	-	-	56,027
10,034	8,632	6,586	-	(11,665)	13,587
36,460	130,571	6,133	-	-	173,164
3,030	-	-	13,298	-	16,328
237,828	251,156	130,317	13,298	(11,665)	620,934

31 בדצמבר 2017					
עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל 5 שנים	אחר	השפעת הסכמי קיזוז	חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾
במיליוני ש"ח					
174,957	76,490	113,539	-	-	364,986
12,527	36,544	8,523	-	-	57,594
8,836	9,086	6,184	-	(11,175)	12,931
37,925	129,090	5,982	-	-	172,997
3,173	-	-	13,590	-	16,763
237,418	251,210	134,228	13,590	(11,175)	625,271

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבוניות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערביות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג). הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בייניים וצידו.

לוח ד-4: סכום סיכון אשראי בעייתי, סיכון אשראי פגום, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי

ליום 30 בספטמבר 2018					
סיכון אשראי כולל	מזה: סיכון אשראי בעייתי	שיעור סיכון בעייתי	סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) מחיקות חשבונאיות נטו	סיכון אשראי בגין הפסדי אשראי
במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		
ענף					
תעשייה	1,136	3.1%	441	(1)	3
בינוי ונדל"ן - בינוי	1,377	2.0%	617	(83)	(162)
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	872	3.0%	368	(85)	(88)
מסחר	946	2.2%	273	2	91
שירותים פיננסיים	113	0.3%	52	(1)	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	522	0.7%	-	31	3
אנשים פרטיים - אחר	1,152	1.3%	723	451	440
ענפים אחרים	2,426	3.1%	922	218	143
סך-הכל ציבור	8,544	1.9%	3,396	532	430
סך-הכל בנקים	-	0.0%	-	(2)	-
סך-הכל ממשלות	-	0.0%	-	-	-
סך-הכל	8,544	1.6%	3,396	530	430

ליום 31 בדצמבר 2017					
סיכון אשראי כולל	מזה: סיכון אשראי בעייתי	שיעור סיכון בעייתי	סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) מחיקות חשבונאיות נטו	סיכון אשראי בגין הפסדי אשראי
במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		
ענף					
תעשייה	1,080	2.9%	335	(117)	(69)
בינוי ונדל"ן - בינוי	1,119	1.8%	689	(192)	(133)
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	588	2.1%	318	(232)	(99)
מסחר	1,651	4.2%	316	253	461
שירותים פיננסיים	109	0.3%	52	(260)	(190)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	597	0.9%	-	(14)	19
אנשים פרטיים - אחר	1,109	1.3%	774	649	481
ענפים אחרים	2,035	2.8%	794	236	185
סך-הכל ציבור	8,288	1.9%	3,278	323	655
סך-הכל בנקים	-	0.0%	-	-	-
סך-הכל ממשלות	-	0.0%	-	-	-
סך-הכל	8,288	1.6%	3,278	323	655

לוח ד-5: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018						
מסחרי	לדיוור	אשראי לציבור		בנקים וממשלות	סך-הכל	
		פרטי אחר	סך-הכל			
במיליוני ש"ח						
2,986	333	940	4,259	7	4,266	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה (מבוקר)
33	31	362	426	(2)	424	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(570)	(4)	(588)	(1,162)	-	(1,162)	מחיקות חשבונאיות
597	1	216	814	-	814	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
27	(3)	(372)	(348)	-	(348)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	1	1	-	1	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,046	361	931	4,338	5	4,343	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2018 ⁽²⁾ (בלתי מבוקר)
7	-	(25)	(18)	-	(18)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
570	-	38	608	1	609	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017*						
מסחרי	לדיוור	אשראי לציבור		בנקים וממשלות	סך-הכל	
		פרטי אחר	סך-הכל			
במיליוני ש"ח						
3,460	366	794	4,620	7	4,627	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה (מבוקר)
(157)	(9)	378	212	1	213	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(914)	(22)	(542)	(1,478)	-	(1,478)	מחיקות חשבונאיות
745	6	234	985	-	985	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(169)	(16)	(308)	(493)	-	(493)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	(2)	(2)	-	(2)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,134	341	862	4,337	8	4,345	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 30 בספטמבר 2017 ⁽²⁾ (בלתי מבוקר)
(21)	-	10	(11)	-	(11)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
601	-	46	647	-	647	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

* מספרי ההשוואה הוצגו מחדש לצורך הצגת פעילות מופסקת, בנפרד מהפעילות הנמשכת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ה. בתמצית הדוחות הכספיים](#).

ד.1.א. בינוי ונדל"ן

ליום 30 בספטמבר 2018 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-96 מיליארד ש"ח.
 לוח ד-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים**

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			יתרה ליום 30 בספטמבר 2018			
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
2,598	917	1,681	2,880	841	2,039	בנייה למסחר ושירותים
436	134	302	428	127	301	בנייה לתעשייה
44,016	*29,954	14,062	47,311	*30,981	16,330	בנייה לדירור
26,630	5,262	21,368	27,507	5,612	21,895	נכסים מניבים
16,731	7,360	9,371	18,365	8,002	10,363	אחר
90,411	43,627	46,784	96,491	45,563	50,928	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-11,098 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מבר (ליום 31.12.17: 13,705 מיליוני ש"ח).
 ** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ה. בתמצית הדוחות הכספיים](#).

ד.1.ב. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים ולקבוצות לוויים

לוח ד-7: פירוט יתרות אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2018			
סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לוויים
במיליוני ש"ח			
5,418	4,497	921	3
1,440	1,039	401	1
1,470	782	688	1
3,526	1,960	1,566	1
6,298	2,667	3,631	4
18,152	10,945	7,207	10

ענף משק

תעשייה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
אספקת חשמל ומים			
שירותים פיננסיים			
סך-הכל			

31 בדצמבר 2017

סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לוויים
במיליוני ש"ח			
4,735	3,877	858	2
1,333	902	431	1
1,304	752	552	1
3,217	1,677	1,540	1
7,147	3,771	3,376	4
17,736	10,979	6,757	9

ענף משק

תעשייה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
אספקת חשמל ומים			
שירותים פיננסיים			
סך-הכל			

סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים:

לוח ד-8: פירוט יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)

שיעור מההון הרגולטורי	חבות נטו ⁽⁵⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח							
17.56%	6,912	149	7,061	272	3,354	3,696	קבוצת לווים א'
15.31%	6,027	8	6,035	375	3,189	2,845	קבוצת לווים ב'

- (1) לאחר ניכוי יתרת מחיקות חשבונאיות ויתרות הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני.
 (2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 (3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
 (4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.
 (5) הנתונים המוצגים לעיל מייצגים חשיפה לקבוצות לווים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313 ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לווים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

ד.1.ג. אשראי לאנשים פרטיים (ללא דיר)

לוח ד-9: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.17	30.09.18		
				מאזני
10.41%	367	3,525	3,892	עו"ש חובה
(3.55%)	(1,116)	31,470	30,354	הלוואות ⁽¹⁾
(14.29%)	(21)	147	126	מזה: הלוואות בולט ובליון
(3.00%)	(138)	4,593	4,455	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
(10.75%)	(600)	5,582	4,982	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
8.61%	817	9,485	10,302	סיכון אשראי מאזני המיוחס לפעילות מופסקת
(1.23%)	(670)	54,655	53,985	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
				חוץ-מאזני
2.17%	433	19,953	20,386	סיכון אשראי חוץ-מאזני
3.12%	347	11,110	11,457	סיכון אשראי חוץ-מאזני המיוחס לפעילות מופסקת
0.13%	110	85,718	85,828	סך-הכל סיכון אשראי כולל

- (1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

לוח ד-10: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני		השינוי		יתרה ליום		
ליום				ליום		
31.12.17	30.09.18			31.12.17	30.09.18	
				במיליוני ש"ח		
1.96%	2.07%	3.91%		1,073	1,115	סיכון אשראי בעייתי
1.35%	1.27%	(7.05%)		738	686	מזה: סיכון אשראי פגום
0.18%	0.20%	10.31%		97	107	חובות בפיגור מעל 90 יום
0.88%	(1) 1.09%	(1) 22.76%		479	441	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
1.96%	2.01%	1.12%		1,071	1,083	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נרשם קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 3.5%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-1.2% (ללא יתרה בגין פעילות מופסקת). בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 שיעור סיכון האשראי הבעייתי עלה, זאת בין היתר בעקבות יישום לראשונה של סיווג אוטומטי בהשגחה מיוחדת לחובות הקטנים מ-1 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של 2018, על-פי קריטריונים קבועים, אשר הביא לגידול ביתרת החוב הבעייתי בגין אנשים פרטיים. ברבעון השני והשלישי נרשמה יציבות יחסית. סיכון האשראי הפגום ירד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ובכל אחד מהרבעונים במהלך תקופה זו. שיעור החובות בפיגור מעל 90 יום עלה מ-0.18% בדצמבר 2017 ל-0.20% בספטמבר 2018, יציב לעומת הרבעון הקודם. שיעור המחיקות החשבונאיות נטו גבוה מאשר בדצמבר 2017, ומצביע על פגיעה באיכות תיק זה אשר ניכרה גם בשנת 2017 ובשנת 2016. הבנק נקט מספר צעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים ומנטר באופן שוטף את המגמות בתיק. לפרטים נוספים ראה פרק סיכון האשראי בסקירת הסיכונים [בדוח הדייקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2018](#).

ד.1.1. סיכונים בתיק הלוואות לדיוור

לוח ד-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיוור על-פי בסיס הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד					
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח	שיעור יתרה במיליוני ש"ח			
6.6%	79,425	0.5%	384	27.1%	21,560	16.8%	13,316	38.1%	30,265	17.5%	13,900	30.09.18
7.6%	74,521	0.6%	437	27.7%	20,619	17.4%	12,988	37.6%	28,022	16.7%	12,455	31.12.17

כימות ומדידת הסיכון – תיק אשראי לדיוור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיוור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיוור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיוור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיוור בבנק. גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגנונות שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדייקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיוור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדייקטוריון. הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח – ביטוח חיים וביטוח מבנה.

אישור ההלוואות לדיור מתבצע בהתאם למדרג סמכויות המגלם את מהות בקשת האשראי והסיכון הגלום בה. כימות ומדידת סיכון האשראי לדיור מבוצעים במספר רמות: רמת הלקוח הבודד וכן ברמת כלל תיק האשראי של הבנק. לצורך כך, פותחו וישומו תהליכי כימות ומדידה, המשלבים הערכות מומחים בתחום האשראי לדיור ומודלים סטטיסטיים. במסגרת כימות הסיכון מבוצעת בחינה ממוקדת בנושא בחינת כושר החזר כולל בחינת רגישות לשינויים אפשריים בכושר החזר כתוצאה משינוי אפשרי בשיעור הריבית.

לוח ד-12: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.17	31.12.17	31.03.18	30.06.18	30.09.18	
מאפיינים					
28.2%	28.5%	29.6%	31.2%	34.2%	שיעור מימון מעל 60%
0.0%	0.0%	0.0%	0.1%	0.1%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
32.2%	31.2%	31.5%	32.6%	32.5%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
57.5%	56.5%	58.1%	60.1%	59.5%	שיעור בריבית משתנה
6.3%	7.7%	6.2%	5.7%	6.2%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
11.5%	10.3%	10.8%	9.3%	9.0%	שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה
6.6%	7.0%	7.1%	7.0%	7.3%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
720	732	734	755	770	מסגרת חדשה ממוצעת לרכישה באלפי ש"ח
23.7	23.6	23.9	24.5	24.6	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

יצוין כי שיעורי המימון חושבו על-פי הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור.

ברבעון השלישי של שנת 2018 נמשכת מגמת העלייה בשיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%. ישנה ירידה בשיעור ההלוואות בריבית משתנה לאחר מגמת עלייה ברבעונים קודמים. שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% נותר יציב וברמה נמוכה. נמשכת הירידה בשיעור ההלוואות להשקעה מרכישה. בהלוואות לכל מטרה ובשיעור הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה) נרשמה עלייה. נמשכת התארכות תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).

ד.1.ה. מימון ממונף

מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

לוח ד-13: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ביום 30 בספטמבר 2018			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	257	-	257
2	544	718	1,262
2	1,399	5	1,404
1	296	-	296
3	854	143	997
1	218	-	218
10	3,568	866	4,434

ענף המשק של הלווה

1	257	-	257	בינוי ונדל"ן - בינוי
2	544	718	1,262	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2	1,399	5	1,404	כרייה וחציבה
1	296	-	296	מידע ותקשורת
3	854	143	997	מסחר
1	218	-	218	תעשייה
10	3,568	866	4,434	סך-הכל

לוח ד-13: חשיפות הבנק למימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה (המשך)

ביום 31 בדצמבר 2017			
סך-הכל	יתרת אשראי חוץ-מאזני	יתרת אשראי מאזני	מספר לווים
במיליוני ש"ח			
387	-	387	1
1,018	467	551	1
200	200	-	1
1,500	19	1,481	2
942	340	602	2
208	-	208	1
4,255	1,026	3,229	8

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי	387	-	387	1
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1,018	467	551	1
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	200	200	-	1
כרייה וחציבה	1,500	19	1,481	2
מסחר	942	340	602	2
תעשייה	208	-	208	1
סך-הכל	4,255	1,026	3,229	8

ד.2. הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית המקיפה על מנת לקבוע את שקלולי הסיכון שיחולו על הצד הנגדי. הגישה הסטנדרטית מצריכה שימוש בדירוגים בלתי-תלויים שהוכנו על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות. הטבלאות שלהלן מציגות את פירוט חשיפת האשראי ברוטו לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני על-פי משקולות הסיכון תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי (סגמנטים) לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחונות מוכרים.

לוח ד-14: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי

30 בספטמבר 2018										
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%
במיליוני ש"ח										
ריבונות	-	57	1,005	-	-	68	-	4,907	-	109,057
סקטור ציבורי	-	-	-	-	-	7,265	-	397	-	-
תאגידים בנקאיים	-	-	127	-	-	4,007	-	12,988	-	549
תאגידים	-	1,019	157,816	-	-	2,790	-	1,078	2,258	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	478	99,935	-	-	-	-	-	-	-
קמעונאיות ליחידים	-	393	81	110,347	-	-	-	-	-	-
עסקים קטנים	-	52	30	14,479	-	-	-	-	-	-
הלוואות לדיור	-	263	6,227	24,805	1,911	21,192	27,704	-	-	-
איגוח	-	-	181	-	-	-	-	-	-	-
אחרים	4,159	824	8,719	-	-	-	-	-	-	3,661
סך-הכל	4,159	3,086	274,121	149,631	1,911	35,322	27,704	19,370	2,258	113,267

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגררים (נטינג).

(2) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

לוח ד-14: סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי (המשך)

30 בספטמבר 2017										
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%
במיליוני ש"ח										
ריבוניות	-	-	1,408	-	-	57	-	4,739	-	115,946
סקטור ציבורי	-	-	-	-	-	7,051	-	855	-	-
תאגידים בנקאיים	-	-	322	-	-	3,094	-	17,636	-	380
תאגידים	-	421	153,866	-	-	1,495	-	954	2,597	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	426	93,444	-	-	-	-	-	-	-
קמעונאיות ליחידים	-	425	91	108,817	-	-	-	-	-	-
עסקים קטנים	-	61	30	14,581	-	-	-	-	-	-
הלוואות לדיוור	-	215	5,901	24,199	-	17,448	27,368	-	-	-
איגוח	-	-	176	-	-	-	-	-	-	-
אחרים	3,846	841	8,501	-	-	-	-	-	-	3,140
סך-הכל	3,846	2,389	263,739	147,597	-	29,145	27,368	24,184	2,597	119,466

31 בדצמבר 2017										
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%
במיליוני ש"ח										
ריבוניות	-	-	1,339	-	-	41	-	4,689	-	121,255
סקטור ציבורי	-	-	-	-	-	6,936	-	590	-	-
תאגידים בנקאיים	-	-	453	-	-	3,939	-	13,309	-	337
תאגידים	-	387	150,169	-	-	2,308	-	860	2,088	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	450	95,695	-	-	-	-	-	-	-
קמעונאיות ליחידים	-	437	94	110,258	-	-	-	-	-	-
עסקים קטנים	-	62	31	14,732	-	-	-	-	-	-
הלוואות לדיוור	-	234	6,350	24,830	-	18,475	27,339	-	-	-
איגוח	-	-	173	-	-	-	-	-	-	-
אחרים	3,921	824	8,725	-	-	-	-	-	-	3,293
סך-הכל	3,921	2,394	263,029	149,820	-	31,699	27,339	19,448	2,088	124,885

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסימות (לדוגמא, על-ידי שימוש בערביות) ולאחר קיזוז עסקות בנגרים (נטינג).
- (2) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

לוח ד-15: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי

30 בספטמבר 2018												
חשיפת אשראי נטו לאחר המרה לאשראי	חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%	
במיליוני ש"ח												
114,380	114,382	-	4	346	-	-	68	-	4,907	-	109,057	ריבוניות
8,560	10,108	-	-	-	-	-	7,357	-	397	-	2,354	סקטור ציבורי
21,651	32,733	-	-	119	-	-	16,452	-	15,613	-	549	תאגידים בנקאיים
129,636	182,360	-	793	151,103	-	-	7,363	-	20,843	2,258	-	תאגידים
55,647	74,898	-	476	74,422	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
64,884	93,738	-	392	81	93,265	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
10,339	13,143	-	52	30	13,061	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים
79,589	82,102	-	263	6,227	24,805	1,911	21,192	27,704	-	-	-	הלוואות לדיוור
91	181	-	-	181	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
16,587	16,765	4,159	824	8,121	-	-	-	-	-	-	3,661	אחרים
501,364	620,410	4,159	2,804	240,630	131,131	1,911	52,432	27,704	41,760	2,258	115,621	סך-הכל

30 בספטמבר 2017												
חשיפת אשראי נטו לאחר המרה לאשראי	חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%	
במיליוני ש"ח												
121,100	121,167	-	-	438	-	-	57	-	4,739	-	115,933	ריבוניות
8,872	10,282	-	-	-	-	-	6,971	-	855	-	2,456	סקטור ציבורי
25,790	35,688	-	-	231	-	-	14,738	-	20,339	-	380	תאגידים בנקאיים
129,232	183,200	-	416	148,176	-	-	7,104	-	24,907	2,597	-	תאגידים
47,009	62,777	-	422	62,355	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
64,786	93,139	-	423	90	92,626	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
10,553	13,225	-	60	29	13,136	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים
72,817	75,131	-	215	5,901	24,198	-	17,448	27,369	-	-	-	הלוואות לדיוור
88	176	-	-	176	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
16,119	16,328	3,846	841	8,501	-	-	-	-	-	-	3,140	אחרים
496,366	611,113	3,846	2,377	225,897	129,960	-	46,318	27,369	50,840	2,597	121,909	סך-הכל

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
 (2) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

לוח ד-15: סכום חשיפות האשראי נטו לאחר הפחתת סיכון אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2017												
חשיפת אשראי נטו לאחר המרה לאשראי	חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ⁽²⁾	0%	
במיליוני ש"ח												
126,387	126,443	-	-	494	-	-	41	-	4,689	-	121,219	ריבנויות
8,831	9,888	-	-	-	-	-	7,028	-	590	-	2,270	סקטור ציבורי
22,567	32,582	-	-	444	-	-	15,789	-	16,012	-	337	תאגידים בנקאיים
126,234	179,289	-	384	143,513	-	-	8,000	-	25,304	2,088	-	תאגידים
49,096	64,486	-	446	64,040	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
65,892	94,538	-	436	94	94,008	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
10,739	13,399	-	61	31	13,307	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים
74,560	77,228	-	234	6,350	24,830	-	18,475	27,339	-	-	-	הלואות לדיר
87	173	-	-	173	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
16,565	16,763	3,921	824	8,725	-	-	-	-	-	-	3,293	אחרים
500,958	614,789	3,921	2,385	223,864	132,145	-	49,333	27,339	46,595	2,088	127,119	סך-הכל

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
 (2) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

לוח ד-16: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי

30 בספטמבר 2018						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	סך-הכל סכומים שנגרעו	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
במיליוני ש"ח						
115,094	(674)	-	(674)	-	(38)	114,382
7,662	-	-	-	2,447	(1)	10,108
17,671	(1,276)	-	(1,276)	17,242	(904)	32,733
164,961	(1,793)	-	(1,793)	25,615	(6,423)	182,360
100,413	(25,126)	-	(25,126)	-	(389)	74,898
110,821	(15,600)	-	(15,600)	-	(1,483)	93,738
14,561	(318)	-	(318)	-	(1,100)	13,143
82,102	-	-	-	-	-	82,102
181	-	-	-	-	-	181
17,363	-	-	-	-	(598)	16,765
630,829	(44,787)	-	(44,787)	45,304	(10,936)	620,410

(1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
 (2) כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות-ערך שהושאלו.
 (3) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (4) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

לוח ד-16: פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי (המשך)

30 בספטמבר 2017						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	סך-הכל סכומים שנגרעו	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
במיליוני ש"ח						
122,150	(924)	-	(924)	-	(59)	121,167
7,906	-	-	-	2,548	(172)	10,282
21,432	(1,304)	-	(1,304)	16,076	(516)	35,688
159,333	(1,518)	-	(1,518)	30,483	(5,098)	183,200
93,870	(30,444)	-	(30,444)	-	(649)	62,777
109,333	(14,567)	-	(14,567)	-	(1,627)	93,139
14,672	(283)	-	(283)	-	(1,164)	13,225
75,131	-	-	-	-	-	75,131
176	-	-	-	-	-	176
16,328	-	-	-	-	-	16,328
620,331	(49,040)	-	(49,040)	49,107	(9,285)	611,113

31 בדצמבר 2017						
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ערבויות	חשיפה המכוסה על-ידי נגזרים	סך-הכל סכומים שנגרעו	סך-הכל סכומים שנוספו ⁽²⁾	חשיפה המכוסה על-ידי ביטחון פיננסי ⁽³⁾	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
במיליוני ש"ח						
127,324	(831)	-	(831)	-	(50)	126,443
7,526	-	-	-	2,362	-	9,888
18,038	(1,278)	-	(1,278)	16,230	(408)	32,582
155,812	(1,506)	-	(1,506)	31,639	(6,656)	179,289
96,145	(31,069)	-	(31,069)	-	(590)	64,486
110,789	(14,664)	-	(14,664)	-	(1,587)	94,538
14,825	(284)	-	(284)	-	(1,142)	13,399
77,228	-	-	-	-	-	77,228
173	-	-	-	-	-	173
16,763	-	-	-	-	-	16,763
624,623	(49,632)	-	(49,632)	50,231	(10,433)	614,789

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (2) כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות-ערך שהושאלו.
- (3) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (4) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

ה. סיכוני אשראי של צד נגדי

סיכון הצד הנגדי – סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים, הינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה, ערך השוק אינו וודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן ובהתאם לתנועות בגורמי השוק העומדים בבסיסו.

להרחבה על סיכון האשראי של צד נגדי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

לוח ה-1: פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים

30 בספטמבר 2018						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות ⁽¹⁾	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
11,975	32	-	3,219	3,599	5,125	שווי הוגן ברוטו חיובי
9,953	44	-	1,900	4,290	3,719	ערכי Add On
(8,847)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(1,386)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
11,695	76	-	5,119	7,889	8,844	חשיפת אשראי, נטו
30 בספטמבר 2017						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות ⁽¹⁾	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
15,201	4	7	3,734	4,488	6,968	שווי הוגן ברוטו חיובי
10,051	15	1	1,914	4,450	3,671	ערכי Add On
(11,665)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(1,247)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
12,340	19	8	5,648	8,938	10,639	חשיפת אשראי, נטו
31 בדצמבר 2017						
סך-הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות ⁽¹⁾	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית	
במיליוני ש"ח						
14,140	12	-	3,041	4,348	6,739	שווי הוגן ברוטו חיובי
9,966	36	1	1,912	4,330	3,687	ערכי Add On
(11,175)	-	-	-	-	-	השפעת הסכמי קיזוז
(1,084)	-	-	-	-	-	ביטחון כשיר
11,847	48	1	4,953	8,678	10,426	חשיפת אשראי, נטו

(1) הנתונים כוללים השפעות של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

לוח ה-2: פירוט הערך הנקוב של תיק נגזרי האשראי של הבנק, המשמשים לניהול סיכוני תיק האשראי של הבנק

30 בספטמבר 2018			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה
50	-	50	נגזרי אשראי
<hr/>			
30 בספטמבר 2017			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה
174	124	50	נגזרי אשראי
<hr/>			
31 בדצמבר 2017			
ערך נקוב במיליוני ש"ח			
סך הערך הנקוב של נגזרי אשראי	בתיק הבנקאי	ההגנה שנרכשה	ההגנה שנמכרה
171	121	50	נגזרי אשראי

הבנק אינו צד לעסקאות CDS שמקורן בפעולות תיווך.

1. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשוף הבנק הם שערי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא-צמוד, אינפלציה, שער החליפין שקל/דולר והמרווחים בין עקומי הריבית השונים. סיכון הריבית בתיק הבנקאי וסיכון ההשקעה (החשיפה למחירי המניות ומרווחי האשראי) מתוארים להלן בסעיפים נפרדים. להרחבה על סיכוני השוק ואופן ניהולם ראה [דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017, הדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וכן [תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).

1.1. אומדני סיכוני שוק

לוח ו-1: אומדני הסיכון של הפעילות למסחר (VaR)

מחוצע בשנת 2018	ליום 30 בספטמבר 2018	מחוצע בשנת 2017	ליום 31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח			
18	18		
סך-הכל מסחר בחדרי העסקות			
<hr/>			
במיליוני ש"ח			
16	9		
סך-הכל מסחר בחדרי העסקות			

לוח ו-2: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי בבנק ולמדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2017		30 בספטמבר 2018		
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
במיליוני ש"ח				
(68.2)	100.4	2.8	80.4	דולר ארצות-הברית
(26.8)	(1.8)	11.6	11.1	אירו
במיליוני ש"ח				
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
*(590.12)	*238.76	(462.6)	227.6	מדד המחירים לצרכן

* סווג מחדש.

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 14 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018 ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

לוח ו-3: דרישות ההון בגין סיכוני השוק

הבנק נדרש לשמור הון בגין נכסי סיכון שוק, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכוני הריבית והמניית בתחומי המסחר בלבד, כפי שהוגדרו לעיל, ועל סיכוני המטבע בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

31 בדצמבר 2017 ⁽¹⁾			30 בספטמבר 2017 ⁽¹⁾			30 בספטמבר 2018 ⁽¹⁾			
סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך-הכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	
במיליוני ש"ח									
378	377	1	328	326	2	273	272	1	סיכון ריבית
18	9	9	16	8	8	12	6	6	סיכון מניית
124	124	-	160	160	-	177	177	-	סיכון שער חליפין של מטבע-חוץ
182	182	-	153	153	-	76	76	-	סיכון אופציות
702	692	10	657	647	10	538	531	7	סך-הכל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.74% ליום 30 בספטמבר 2018 ו-13.73% ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 30 בספטמבר 2017. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

2. סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון ריבית בתיק הבנקאי מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של הבנק (דהיינו, השינוי בערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות) ו/או על הכנסות הריבית נטו (רגישות ההכנסה החשבונאית). הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממטן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיק ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.

למידע נוסף על סיכון הריבית ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017](#), [הדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וכן [תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).

לוח ו-4: רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

מינימום בשנת 2018		מקסימום בשנת 2018		30 בספטמבר 2018			
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%	
במיליוני ש"ח							
תרחיש:							
417	(345)	612	(521)	(55)	613	(521)	תזוזה בריבית צמודה למדד
81	(38)	255	(208)	(21)	243	(188)	תזוזה בריבית לא-צמודה
(7)	8	(123)	117	12	(123)	117	תזוזה בריביות במטבע-חוץ

מינימום בשנת 2017		מקסימום בשנת 2017		31 בדצמבר 2017			
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%	
במיליוני ש"ח							
תרחיש:							
315	(257)	476	(406)	(43)	477	(406)	תזוזה בריבית צמודה למדד
92	(54)	311	(260)	(28)	311	(260)	תזוזה בריבית לא-צמודה
2	-	41	(38)	-	3	-	תזוזה בריביות במטבע-חוץ

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.

3.1. סיכון מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשוקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד). על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינה נושאת סיכון השקעה ולכן אינה נכללת במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

להרחבה על סיכון מניות ומרווחי אשראי (סיכון השקעה) ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017, הדוחות הכספיים לשנת 2017 וכן תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018.

לוח ו-5: פירוט השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2017		30 בספטמבר 2017		30 בספטמבר 2018		
דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	
במיליוני ש"ח						
18 ⁽²⁾	67	16 ⁽²⁾	56	12 ⁽²⁾	42	השקעות המסווגות בתיק למסחר
326	2,159	325	2,161	315	2,060	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
344	2,226	341	2,217	327	2,102	סך-הכל השקעות במניות
	1,378		1,400		1,023	מזה: נסחר בבורסה
	848		817		1,079	מוחזק באופן פרטי
	320		319		207	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

(1) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.74% ליום 30 בספטמבר 2018 ו-13.73% ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 30 בספטמבר 2017. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 13.5%. ליחס זה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

(2) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

לפירוט השקעות הבנק ראה ביאור 5 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018.

ז. סיכון נזילות

סיכון נזילות – סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים או עתידי ליציבות הבנק ולרווחיו, הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעונן גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון המימון – הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון של הבנק, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה.

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות – תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים

לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2018		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
במיליוני ש"ח		
		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
109,043		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
14,883	193,073	פיקדונות קמעוניים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,130	62,608	פיקדונות יציבים
10,600	92,042	פיקדונות פחות יציבים
1,153	38,423	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
69,128	106,755	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
431	1,724	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
68,181	104,515	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
516	516	חובות לא מובטחים
-	5	מימון סיטונאי מובטח
22,266	110,514	דרישות נזילות נוספות, מזה:
12,938	14,729	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
9,328	95,785	קווי אשראי ונזילות
15,126	15,126	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,854	56,183	מחויבויות מימון מותנות אחרות
123,257		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
818	818	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
20,361	26,367	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
12,352	16,942	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
33,531	44,128	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
109,043		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
89,726		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
122%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

*** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות – תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
במיליוני ש"ח		
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
115,275		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
14,693	187,051	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,018	60,360	פיקדונות יציבים
10,623	91,385	פיקדונות פחות יציבים
1,052	35,306	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
76,488	116,136	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
443	1,772	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
75,550	113,869	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
495	495	חובות לא מובטחים
-	56	מימון סיטונאי מובטח
23,548	107,708	דרישות נזילות נוספות, מזה:
14,706	16,448	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
8,842	91,260	קווי אשראי ונזילות
14,062	14,062	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,887	56,464	מחויבויות מימון מותנות אחרות
130,678		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
622	622	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
22,676	29,852	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
13,769	18,259	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
37,067	48,733	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
115,275		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
93,611		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
123%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

*** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

לוח ז-1: יחס כיסוי הנזילות – תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים (המשך)

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2017		
סך ערך משוקלל**	סך ערך לא משוקלל*	
במיליוני ש"ח		
סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
111,047		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
14,849	187,302	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
3,011	60,226	פיקדונות יציבים
10,784	91,948	פיקדונות פחות יציבים
1,054	35,128	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
76,553	114,678	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
406	1,623	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קאופרטיבים
75,981	112,889	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
166	166	חובות לא מובטחים
-	56	מימון סיטונאי מובטח
21,365	104,601	דרישות נזילות נוספות, מזה:
12,507	14,230	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
		תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
8,858	90,371	קווי אשראי ונזילות
15,020	15,020	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,913	57,339	מחויבויות מימון מותנות אחרות
129,700		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
688	688	הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
26,643	33,381	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
11,657	15,659	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
38,988	49,728	סך-הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם***		
111,047		סך-הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
90,712		סך-הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
122%		יחס כיסוי נזילות (%)

* ערכים לא משוקללים חושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על-ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

** ערכים משוקללים חושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים), על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

*** ערכים מתואמים חושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" ובמאחד מדי יום, בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן). היחסים מדווחים כממוצע התצפיות היומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצע ברבעון המדווח הינו 56. חברות כרטיסי אשראי פטורות מחישוב עצמאי אך נכללות בנתוני המאחד.

היחס הממוצע במהלך הרבעון (ממוצע תצפיות יומיות) עומד על 122% במאוחד ו-119% בתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. במהלך הרבעון היחס ירד מעט לעומת הרבעון הקודם. הירידה נובעת בעיקר מגידול באשראי הגבוה במקצת מהגידול בפיקדונות ומשינוי מסוים בתמהיל תיק אגרות-חוב. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי דמוי NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221, נכון ליום 30 בספטמבר 2018 הבנק מחזיק במאוחד נכסים נזילים (בעיקר זרורות בבנקים מרכזיים, ניירות-ערך סחירים בערבות ריבוניות ובנקים מרכזיים, וכן מטבעות ושטרות) לזמן משבר (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 102,028 מיליון ש"ח, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם-הבנק) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים.

למידע נוסף בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וכן [תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).

לוח 2-2: פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראות באזל

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2018	יתרה ליום 30 בספטמבר 2018	
במיליוני ש"ח		
107,849	100,760	נכסי רמה 1
935	978	נכסי רמה 2
259	290	נכסי רמה 2ב
109,043	102,028	סך-הכל HQLA
ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017		
במיליוני ש"ח		
114,444	108,346	נכסי רמה א
613	541	נכסי רמה 1ב
218	243	נכסי רמה 2ב
115,275	109,129	סך-הכל HQLA
ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2017		
במיליוני ש"ח		
110,254	113,583	נכסי רמה א
585	605	נכסי רמה 1ב
208	202	נכסי רמה 2ב
111,047	114,390	סך-הכל HQLA

קיימת מגבלה רגולטורית בשוויץ ובניו-יורק על השימוש ברזרבת הנזילות בישויות אלו, תרחישי הבנק מניחים שימוש בנזילות חברות-הבנות/סניף ניו-יורק בהתחשב במגבלות של כל ישות.

לוח ז-3: נכסים זמינים משועבדים ולא משועבדים*

יתרת שווי הוגן ליום 30.09.18		
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד**	סך היתרה במאזן
במיליוני ש"ח		
76,909	713	77,622
מזומנים ופיקדונות בבנקים		
30,391	3,567	33,958
אגרות-חוב של ממשלת ישראל		
10,690	163	10,853
אגרות-חוב של ממשלות זרות		
413	-	413
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל		
8,182	-	8,182
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים		
172	-	172
אגרות-חוב של אחרים בישראל		
2,257	42	2,299
אגרות-חוב של אחרים זרים		
2,066	-	2,066
מניות של אחרים		
54,171	3,772	57,943
סך-כל ניירות הערך		

* כמו-כן משועבדים נכסים אחרים בסך של 722 מיליוני ש"ח.
** כולל שיעבוד בעודף.

יתרת שווי הוגן ליום 31.12.17		
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד**	סך היתרה במאזן
במיליוני ש"ח		
85,030	1,063	86,093
מזומנים ופיקדונות בבנקים		
36,863	3,734	40,597
אגרות-חוב של ממשלת ישראל		
12,985	183	13,168
אגרות-חוב של ממשלות זרות		
496	-	496
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל		
5,972	355	6,327
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים		
402	-	402
אגרות-חוב של אחרים בישראל		
2,185	41	2,226
אגרות-חוב של אחרים זרים		
2,200	-	2,200
מניות של אחרים		
61,103	4,313	65,416
סך-כל ניירות הערך		

* כמו-כן משועבדים נכסים אחרים בסך של 1,356 מיליוני ש"ח.
** כולל שיעבוד בעודף.

ח. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרוו, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד. למידע נוסף בנושא הסיכון התפעולי ואופן ניהולו ובכללו סיכון טכנולוגיה ומחשוב, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים מחשוב ענן, היערכות לחירום וביטוח ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

ט. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות שהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, Conduct risk, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן יעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע) והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות. בסיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים 10 ג ו-11 ד בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018.

למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

י. סיכון משפטי

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מאירועים בלתי צפויים, כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות לרעת הקבוצה, שעלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הקבוצה. הקבוצה נעזרת במערך יעוץ משפטי פנימי וחיצוני לצורך התמודדות עם הסיכון.

למידע נוסף בנושא הסיכון המשפטי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וכן ביאור 26 [בדוחות הכספיים לשנת 2017](#) וביאור 10 [בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#).

יא. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקאות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים.

למידע נוסף בנושא סיכון המוניטין ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

יב. סיכון רגולציה וחקיקה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

למידע נוסף בנושא סיכון הרגולציה והחקיקה ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה ביאור 16 [בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2018](#) וסעיף 3.14 [בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2018](#).

יג. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעות הנגזרת מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים.

למידע נוסף בנושא הסיכון הכלכלי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה פרק סקירה כלכלית [בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2018](#).

יד. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמה מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום.

למידע נוסף בנושא הסיכון האסטרטגי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

טו. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

למידע נוסף בנושא הסיכון הסביבתי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 והדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

טז. תוספות

טז.1. חשיפות איגוח

היקף החשיפה של הבנק בגין איגוח הינו כ-181 מיליוני ש"ח והוא נובע מקווי נזילות.

הבנק מספק קווי נזילות לגופי איגוח שבהם צדדים שלישיים משמשים כיוצרים. הקווים המסופקים על-ידי הבנק מהווים חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות של אותם גופי איגוח. הבנק אינו מספק חיזוקי אשראי לגופים אלו. סך קווי הנזילות המסופקים לגופי איגוח כאמור לעיל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-181 מיליוני ש"ח (כ-50 מיליוני דולר), בהשוואה ל-173 מיליוני ש"ח (כ-50 מיליוני דולר) בסוף שנת 2017. עד ליום 30 בספטמבר 2018 לא בוצעה משיכה מאף אחד מהקווים האלו.

משקל הסיכון שמושם לסכום החשיפה, נקבע לפי משקל הסיכון הגבוה ביותר שמשויך לחשיפה יחידה המכוסה על-ידי המכשיר.

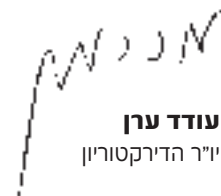
אמיר בכר

משנה למנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

ארי פינטו

המנהל הכללי

עודד ערן

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 14 בנובמבר 2018